

Poštarina plaćena u gotovom.

Mali Istranin

pojedini broj
1 dinar

GOD. VII

RUJAN 1935

BROJ 1

NAŠI MLADI SARADNICI

Uji vjetar

Uji vjetar nad krajem
Nis bregove maglu tjera u dol
Srca mi se hvata
Sumorna neka bol
Za rodnim zavičajem...

Sjećam se, dok bijah dijete
U onom seocu malom na hridi
Iz kog se plavkasti Cres otok vidi
Gdje šume borovi i jele
Ja gledah galebe bijele
Kako lete...

Kako se jedra nadimlju i ture
U neznane dâlje preko mora
I gledah obrise Uškinih gora

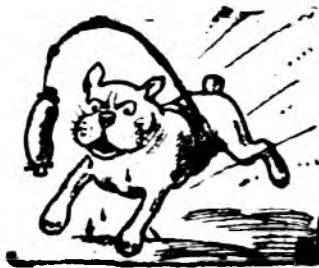
Njezino hridine sure
Njezine vrhove gole
Koji kao da mole...

Oh, sumorna beli,
Digni se i poleti
U to seoce malo
Pozdravi one vrleti...
Ah, daj, to te moli
Sin, koji ostavi rodno žalo
Koji voli borove i jele
I galebe bijele

I Uškine sive gore
I njene vrhove gole
Koji kao da mole...
I more...

Ladislav Grakalić, đjak

Kinez

i pas

Kad je glasoviti kineski ministar Li-Hung-Chang bio u Engleskoj poslao mu je jedan engleski ministar na dar prekrasnog lovačkog psa. Li-Hung-Chang primivši psa zahvalio se je engleskom ministru ovim pismom:

»Dragi gospodine,
zahvaljujući Vam najusrdnije na poklonjenom psu, moram Vam, na žalost saopćiti, da sam već davno prestao jesti pseće meso. Zbog toga sam psa predao svojoj služinčadi i oni su mi izjavili, da već odavna nijesu jeli tako finog psećeg mesa, kao što je bilo ono Vašeg psa.

Pozdravljam Vas odani Vam Li-Hung-Chang.

MALI ISTRANIN

GOD. VII   ZAGREB, RUJAN ŠKOL. GOD. 1935/36   BR. 1

Naprijed jasno zacrtanim putem!

Ulazimo, evo, i u sedmu školsku godinu. Uvijek s istim idealima, uvijek s istim ciljem pred očima: širiti među djecom ljubav do naše otrgnute Istre.

Narod, koji se odriče ma i jedne samo stope zemlje svojih otaca nije dostojan, da se nazivlje narodom, nije dostojan slobode!

I suviše smo obilnim potocima krvi i znoja zalili, i mi i oci naši, svaku grudu one napaćene istarske zemlje, a da bi se je mogli samo tako olako odreći, zaboraviti je i bez ijednog krika očajnog bola prepustiti je otimaču i silniku.

Mi ćemo, stoga, do zadnjega daha kričati u obraz i nasilniku sa zapada i cijeloj prosvijećenoj Evropi:

»Ne damo je i ne odričemo se je nikada!

Ono je zemlja naša, ono je zemlja naša, ono je krv naša!«

I bez prestanka ćemo to ponavljati djeci svojoj rodjenoj, njeteći u njihovim sreima svetu vatru rodoljublja spram cijele naše lijepe Domo-vine, a naročito spram onog nesretnog dijela njezinog, koji nam na tako grubi način otkinuše i divljački ga raskrvariše . . .

Mi smo Hrvati, od sve južnoslavenske braće i suviše žrtava podnijeli i suviše krvi prolili, a da bi mogli i dalje šutjeti i gušiti u sebi svoju neizmjernu bol.

Upamtite stoga, djeco: Istra je naša i Božja i na Vama je, samo na vama, da ona to uvijek ostane . . .

E. R.

U berbu

Sad kad je svršila škola,
Hajđmo u vinograd, seko!
Blizu je, nije daleko ---
tu povrh ovoga sela.

Danas je berba tamo . . .
Da vidiš samo
koliko grožda ima
na mladim trsovima.
Skrivena u lišću žutu
po dva jedra grozda
više na svakom prutu.

Bit ćemo i mi trgači.
pomagat starijoj braći.
Brat ćemo grožde zrelo,
grožde crno i bijelo
i žuto kao zlato . . .
Što kažeš na to?

Dobro! — poći ću s tobom.
Al' uzmimo korpicu sobom.
Kad se slatkoga grožda
nasitimo sami,
da imamo u čem
ponijeti mami.

Gabrijel Cvitan

Lula

To je bilo još onda, kad su oko naše sunčane Gorice, uz vodu bistre Soče grurali topovi, regetale strojne puške i praskale granate. Sa zapada je navaljivao ko bjesomučan Talijan, želeći se dočepati našeg Trsta i Istre, a uz Soču, oko Gorice, po Svetoj gori, po Doberdobu, ukopali se naši Bosanci i Dalmatinci, držeći se zubima i noktima, ne puštajući Talijanu da osvoji ni jednu stopu naše slovenske zemlje.

I gazda Paško iz Miljevca kraj Drniša bio je tamo. Pozvalo ga u vojsku, a bila mu bliza četrdeseta, i poslalo na Italiju. Osam je mjeseci neprestano vrludao oko Gorice, uvijek u prvim linijama. Kolike li je i kolike on preživio. Tri je kapetana promijenio, a od onih mlađjih drugova nije ostalo ni jednoga. Gazda Paško, vazda miran, nikad se nije uzrujavao; kad bi najžešće grurali topovi, uvukao bi se u podzemno zaklonište, zapalio lulu i puštao lagano dimove. Lula je cvrljila i cvrljila, a gazda Paško se okružen kolutima modrikastog dima zanosio u ona lijepa vremena, dok je okružen svojom djecom, gonio stado po pustoj dalmatinskoj Zagori.

— Prokleti makarondžije, što su samo navalili, mrmljao bi pod glas, — da mi je dobiti koga u šake, pa da ga onako po našem dalmatinskom običaju odalamim kamenom po glavi. Prsla bi mu kao bundeva. Pokazao bi ja njemu što su Dalmatinci.

— Što brundaš, stari? oglasi se za njegovim ledjima neki mladi Splitsanin, ali se gazda Paško ni ne obazre na njega.

Mirno je vukao dimove iz svoje lule i prebirao u glavi uspomenu iz svojih Miljevaca. U duhu je gledao svoju kamenu kućicu, začadjeno ognjište u njoj, kravu Šaru i tovara Bilina, na kom je toliko puta jašio u posjete fra Šimi u Sinj. A mali Ante klipsao bi za njim sve do izvan sela, bosonog, u samoj košuljici.

— I pozdravi ujka Šimu, viknuo bi još mali za njim, pa nek pošalje nešto milošte malom Anti, reci mu, čaćo!

— Poslat će, mali, poslat će fra Šime, viknuo bi još gazda Paško, i udario kamišem od lule magarca po repu.

— Žu! Biline, viknuo bi mu pod glas, a magare, ko da razumije i veseli se zobi, što će ju kod fra Šime u Sinju dobiti, veselo bi mahnu'o repom i ubrzalo korak.

I prije nego bi zašao za glavicu još bi se jedanput okrenuo na svoju bijelu kućicu medju kamenjem, mahnuo rukom u znak pozdrava, namjestio bolje bisage i otišao.

Sjećajući se tako onih divnih vremena gazda Paško bi još jače povukao iz lule i to je bio jedini znak njegova unutarnjeg uzbuđenja.

Oh ta lula, koliko li je toga preživjela. Kamiš joj je bio već sav izgrizen od évrstih zubiju Paškovih, ali njemu nije bilo ni na kraj pameti da ju baci i nadomjesti novom.

Bila mu je mila uspomena . . .

Dok su vani grurali talijanski topovi svih kalibra, gazda Paško je mirno ležao u zakloništu i vukao dimove, ko ono njegov tovar Bilin bisage.

I pade mu na pamet dan, kada je prvi puta zadimio iz te blažene lule. Na sam Uskrs je to bilo. Mala njegova Angja bila je s materom u Drnišu i donijela mu lulu.

— Evo, čaće, donijesmo ti lulu za imendan, rekla mu je, digla se na prstima ovila mu ruke oko vrata i poljubila ga ravno u one njegove četinjaste brčine. A njemu se lice raširilo u posmjeh, pomilovao je dijete žuljavom rukom po obrazu i zahvalio:

— E, baš ti hvala, Angjo! Bila mi je uistinu potrebna. Ona moja stara već je svoje odslužila.

Danas su topovi naročito žestoko grurali i činilo se da se Talijan na nešto sprema. Znao je Paško što to znači, kada topovi tako jako biju. Čim prestanu, biti će krvavih napadaja na nož. Iskusan je on ratnik. Ta ne živi badava već osam mjeseci u prvim redovima. A baš je danas htio da bude miran. Dobio je od kuće pismo. Pisala mu ga vlastitom rukom njegova najmladja kćerka, mala Andja, koja je ove godine po prvi puta pošla u školu. Pročitao mu ga je baš onaj mladi Splićanin, vječno zanovjetalo neko. Al divno je čitao momak.

»Dragi čaće, — pisala je mala Andje — evo me da ti se i ja javim. Bila sam danas s materom u Sinju kod ujka fra Šime, prodale smo jaja, pa sam ti opet nešto lijepa kupila, samo te molim, da se čim prije vratiš. Lulu sam ti kupila, novu novcatu lulu, pa kada se vratiš donesi onu svoju staru a ja ću ti dati ovu novu. Da znaš samo kako je lijepa. A onu staru nemoj još baciti dok ovu ne dobiješ od mene. Ja ću onu spremiti i čuvati je u škrinji na uspomenu. Pozdravlja te mati i Ante i fra Šime, a najviše ja tvoja mala Andja.«

Koliko li je puta gazda Paško poljubio taj komad papira danas. Papir je bio sav zgužvan i smrdio je po duhanu, ali gazda ga Paško ne bi bacio ni za što. Radije bi se kruha odrekao nego li tog papira. Strpao ga je u lijevi džep vojničke bluze, baš do samog srca, i stoput ga je valjda danas već izvadio, pregledavao ona sitna slova na njemu, koja on na žalost nije znao pročitati, ali koja su mu bila neobično draga, jer je znao, da ih je napisala njegova mala Angja.

I po nekoliko je puta vadio iz džepa rubac tobože da obriše nos, a zapravo da predje njime preko očiju, u kojima mu se svaki čas znalo zablizati nešto vlažnoga.

Lijepo je vidio u duhu sliku svoje male kćerkice Angje. Bosonoga je bila u dugoj platnenoj košuljici, do gležanja, vazda nasmijana, plavo kosa ko angjeo na oltaru sinjske Gospe.

Gruvali su topovi, lula je cvrljila, a gazda Paško je razmišljao . . .

Najednom su topovi ušutjeli, a strojne puške su bijesno zaregetale.

Alarm, alarm, prošla je zapovijed od jednoga vojnika do drugoga u dugom rovu.

Gazda Paško skoči, pograbi pušku i natakne nož. Znao je što će sad biti. Talijan će navaliti na nož, bacat će ručne bombe i jurišati svojom snagom. Valja ga odbiti pod svaku cijenu. Ne bi bilo dostojno ni Dalmatinaca ni Bosanaca, da ga puste ni za jedan korak napred. Istra i Gorica su naše, narod je u njima naša krv, i prije treba izginuti, nego li dopustiti, da nam ih otmu.

— Navaljuju na Svetu goru, javi kapetan. Ej, Sinjani, da ste mi očuvali blaženu Gospu.

— Ne boj se, kapetane — zabruji po rovovima.

— Treća bosanska naprijed, preletjela je zapovjed, a Bosanci se survaše ko lavina na jurišajuće talijanske bersaljere . . .

— Paško, vikne kapetan, evo ti poruke, smjesta ju i u najvećem trku nosi komandantu bataljuna. Ti si stari zec, ti ćeš najbolje znati, kako valja da se proguraš pod vatrom talijanskih mitraljeza.

— Razumijem, kapetane! ukoči se gazda Paško i odjuri pognut ko lovački pas između opkopa, gudura i kamenih nasipa.

Dva sata kasnije Paško se povratio.

— Izvršio sam zapovjed, gospodine kapetane, i predao cedulju u bataljunu.

Sav je bio zamazan i otrean.

— Siromah! reče kapetan i doda: Sjedi tamo u ono zaklonište i odmori se na čas. A dotle evo ti gueni kapljicu da se okrijepiš. I pruži mu flašu rakije.

Vani su zujale kugle ko smrtonosne muhe i jao si ga onome, tko bi ispružio glavu preko zakloništa.

Gazda Paško je guenuo gutljaj rakije i stao kopkati rukom po žepovima. Najednom ko da ga je netko iglom ubo otraga skoči u vis i izleti ko lud iz zakloništa, pa bjež u smjeru odakle je čas prije došao.

— Paško, natrag, Paško, jesi li poludio? Ubit će te! Ne čuješ li kako zuje kugle oko ušiju.

Ali se Paško nije obazirao. Pogleda uprta u zemlju koracao je pognut kao da nešto traži

— Gotov je, poludio je siromah, reče Splićanin.

Paško je učinio dvadesetak koraka, okrećući glavu desno i lijevo, taneta su mu zujala oko ušiju ko tuča, no on kao da ih nije čuo.

Najednom se prigne, dohvati nešto sa zemlje i sav sretan vrati se opet u zaklonište.

— Ma Paško, koga si bijesa pošao tražiti za najveće vatre? upita ga kasnije kapetan. Čini se da ti nešto nije bilo u glavi u redu, a?

— Našao sam je, gospodine kapetane, rekao je slavodobitno Paško

Koga si to našao?

— Pa lulu, gospodine kapetane, moju staru lulu! reče Paško i pokaza svoju staru lulu.

— Eh, ludove, ludove, baš si pametnjaković. Zbog jedne stare, izgrizene lule izvrgao si se pogibelji da izgubiš glavu.

— Stara je kapetane, stara, odgovori sav sjajući u licu gazda Paško, ali to je lula moje Andje, moje male kćerke Angje. A ona mi je poručila nek joj ju donesem natrag, pa kako bih se mogao vratiti mojoj maloj Angji bez njene lule.

I gazda Paško veselo pogladi svoju staru izgrizenu lulu . . .

E. R—é

Istarskoj djeci na početku školske godine

Prošao odmor, dolaze dani
u školu kreću daci valjani.
Dosta je bilo igre i šale,
posao zove drugove male.

Radosni svi su — ta kako ne bi --
u školi grade budućnost sebi.
U pjesmi, priči, veselu radu,
ojačat snagom dušu će mladu.

Istrani mali, patnici naši,
početak škole njih silno plaši;
jer škola njima ne nosi sreće
trnje im daje — umjesto cvijeće.

Ne čuju oni priče i bajke
u svome glasu, u riječi majke,
govorom slatkim naroda svoga
ni dragog ne smiju moliti Boga.

Glas krvi jezik najveće blago,
što čovjeku je sveto i drago,
bahati tudin silom tamani,
otrovom mlade duše im hrani.

Istrani mali, dječice draga,
preći će tama nestat će vraga,
Čuvajte samo glas svoje krvi,
on će sve mračne sile da smrvi.

Gabrijel Cvitan

NADMUDRIVANJA.

(Šaljiva pitanja)

1. Kad je čovjek na ladi najsigurniji?
2. Koju kosu ne treba nikada brusiti?
3. Čovjek nije, a ide u čovječjoj haljini. Tko je to?
4. Tko je onaj, koji nosi svoga gospodara, a gospodar nosi njega?
5. Imam mnogo očiju, pa ipak ništa ne vidim; iz svakog oka raste mi rep; tko sam?
6. Koja je životinja najjača?
7. Zašto ima mlinar bijelu kapu?
8. Koliko jaja možeš pojesti na tašte?
9. Kakvog kamenja ima najviše u moru?
10. K stolu ide sito, a od stola gladno; što je to?

(Odgovor na str. 16)

Ivica

(priča jednoga pjetlića)

ko želite ispričat ću vam cijeli svoj život«, reče bijeli pijetao. koga je gazdarica nazivala Ivicom, sjedeći u kokošinjaku na prečki među brojnim kokoškama.

I započne pričati:

»Nadoh se jednoga dana u gnijezdu na slami. Snijela me lijepa koka. Počela da kokodače u sav glas:

»Koko-koko-dak«, a netko joj odgovara:

»Dak-dak!«

Htjela je sigurno javiti i kućanici i susjedima, a i cijeloj okolini, kako je snijela lijepo i veliko jaje. Ostadoh neko vrijeme u gnijezdu. Moja kućica nema prozora pa neznam, jer ne vidim, kako izgleda taj svijet, kojemu moja majka toliko kokodače. Prestala ona kokodakati, kad li netko dođe pa me podigne iz gnijezda. Nadoh se u nekoj toploj prostoriji gdje čujem:

»Lijepo i veliko jaje! Spremi ga! Bit će veliko pilec.

Metnuše me u košaricu među sama birana jaja.

»Zdravo! — braćo i sestre! Što će s nama?« upitam.

Tad će mi jedno jaje na dnu košarice:

»Čekaj, dok naša majka nakvoca, onda ćeš znati.«

Ne prođe dugo, a nas poniješe natrag na slamu pa nas poredaše u gnijezdu. Ja dodoh baš u sredinu. Lijepo nam bijaše. Ne čusmo ništa drugo do li kreštanje i kvocanje naše majke.

Prolazili tako dani, a ja osjetih da mi glava biva veća, noge dulje; osjetih i prstiće kako mi rastu na nogama, pa krila i drugo. Zabrinuh se, što će to biti od mene. Činilo mi se da sanjam. Da se uvjerim počeh se kretati. Osjetih da su mi noge već tako jake, da se mogu i oduprijeti o zidove moje kućice. Opružih krioca pa se sav sretan počeh glasiti. Zapijukah. Naćulih uši, a to mi se glase drugovi i drugarice:

»Eto, sad znaš, što će biti od nas.«

Što ću ja tako jak u kućici, hajde da vidim kako mi izgledaju majka i braća. Pokucah svojim kljunićem nekoliko puta o zid moje kućice, kad li ona puče. Ja se malo oduprem nožicama, raširim krioca, podignem glavu, kućica se raspadne, a ja se nadoh na slami. Bude mi hladno, a nije mi čudo, uznojio sam se razbijajuć kućicu. Uvukoh se pod toplo majčino krilo, koja me kao prvijenca povuče kljunom još jače poda se. Posuših se i počeh izvirivati. Pogledah po sebi pa vidjeh da sam obrašten bijelim pahuljicama, dočim je moja majka bila sasvim crne boje. Za tili čas evo mi brata. Pijuče i on, a ja se čudom čudim, jer je i on kao majka crn. Evo i drugog brata: crn je, onda sestra — crna je, pa opet sestra — crna je. Čudim se ja što su sva moja braća i sestre crnih pahuljica, samo sam

ja bijel. Sigurno zato, što sam prvijenac pa će majka znati, koga mora najviše voljeti. Već nas je puno gnijezdo, a majka oprezno čući da nas ne povrijedi. Kvoca i kvoca, kao da se glasi na naše pijukanje. Ojačali mi i izmilili iz gnijezda da gledamo taj nepoznati svijet.

Gospodarica nas iznese na dvorište, a mi podigli glavice pa gledamo toplo sunašće, koje nas tako lijepo miluje, gledamo plavetilo nebeskog svoda, razlistalo drveće. Gledamo našu veliku braću i sestru, koji stadoše pa nam se čude, kako smo maleni. Ja mislih, da su se ipak najviše čudili meni — bijelom — među crnima. Bijah silno ponosan pa oholo digoh glavu. Ja sam se prvi usudio udaljiti od majke, koja bi odmah zakvocala i pozvala me k jatu. Najednoć povika naša majka »kvar!«, a mi digli glavice, a u onom nebeskom plavetilu ugledasmo neku crnu ptičurinu kako kruži nad nama. Sigurno se i ona divi nama. No naša majka sveudilj viče: »Kvar-rr-, kvar!« a na njenu viku istrči gospodarica i kriknu »kvar« a ptičurina odletje. Zatim nam gospodarica donese jelo: žita, prosa, a u tanjuriću malo vode. Nasiatismo se pa bjež opet pod majčino krilo.

Ja sveudilj razmišljam, što mu je ona crna ptica i zašto vikaše na nju. Ne znam, da li su i moja braća to mislila tek, svi se stisnusmo jače uz majku. Divan je ovaj svijet. Toliko je toga, da se ne možeš dosta nagledati. Tko bi to sve sredio u pameti,

Slijedećeg dana povede nas majka u voćnjak. Tu bijahu porodane voćke, a posute prekrasnim cvijetom. Voćnjak je pun naše velike braće. Naša majka čeprka, traži nam slasne gujavice i crvice. Čudimo se tim podzemnim stvorovima, koje naša majka kida svojim kljunom dijeleći ih nama. U toj zabavi doletje opet ona strašna ptičurina, zaleti se među nas i ugrabi jednu sestru pa se vinu put nebesa. Zgranem se i pomislim: treba se čuvati te ptičurine! Za nekoliko dana ptičurina odnese jednoga brata. Nisam se više usudio udaljiti od majke, stalno sam se držao njenih nogu i krila.

Naše je jato dnevno smanjivala ona ptica. Što će još iz toga biti!

Jednoga dana vidim ja našeg gospodara gdje već dugo stoji u sjeni drveća. U ruci mu nekakva cijev usadena na komad drva. Nepomično stoji i stalno gleda put nebesa. Podigoh oči, a ono opet ona ptičurina. Spušta se sve niže i niže. Gospodar prinese onu cijev k oku, a strašni tutanj se razliježe po voćnjaku.

Na naše čudo padne ptičurina blizu nas na zemlju. Majka naša poviče »kvar-kvar«, ali se ptičurina ne mikaše. Poslije ju opazismo obješenu na nekom dugačkom kolcu. Bila je nepomična; jedino bi ju vjetar katkada zanjihao. Ne vidjeh nikada više takove ptica.

Mi smo rasli, dobili perje, a već smo bili toliko pametni, da smo si znali sami iščeprkati koju gujavicu ili crvicu. Svakidan, po nekoliko puta zvala bi nas gazdarica:

»Tuku — ćuku — tuku — ćuku!«

Mi smo dolepršali, a ona bi nam nabacala prosa ili usitnjenog kukuruza. Čestoput bi mene uhvatila pa mi tepala:

»Ivica — Ivica!«

Tako sam se priučio tomu imenu, da sam na njen poziv: »I-vi-ca!« odmah dolepršao pa na gospodaričinu ruku. Ona me milovala i gladila, a ja sam kljukao zrnca iz njezine ruke.

Moja braća — crnih pahuljica — dobiše sivo perje, a ja ostadoh bijel. Bijeli Ivica.

Majka nas naša napusti ne mareći više za nas, dapače tjerala nas od sebe. Počesmo samostalno živjeti. Sad je trebalo cio dan čeprkati, loviti mušice, da se što bolje nasitimo. U toj brizi za hranu prolazilo vrijeme. Ja izrastoh. Dobih crvenu krestu s lijepim podbratkom. Bijah ponosan. Počeh i kukurikati. Moja se pjesma razlijegeše po dvorištu i vrtu, — po cijelom kraju.

Jednoga dana zadoh u susjedovo dvorište. Tu me dočeka neki mnogo veći i jači brat. Ja mislim da ga pozdravim, a on razljućen jurnu na mene.

»Što želi taj!«

Udari me krilima, kljuene me kljunom. Ja se počeh braniti, no bijah preslab za njega. Još jednom me kljuenu u oko, a ja jedva utekoh u naše dvorište. Oko mi ispade i ja postadoh slijep na desno oko.

»I-vi-ca . . . !« poviče gospodarica, a ja poletim okrvavljena perja ravno gospodarici. Ona me dohvati, vrlo se začudi pa će:

»Ivica — pa ti se slijep! Ti si se tukao! Tome nema lijeka! Što ćeš s tobom!«

Počela me gladiti i milovati. Odnese me u kokošinjak i zatvori. I sada sam ovdje s vama u mraku.

Fuček Martin

Učka

Od svih naših silnih
nebotičnih gora
najdraža je meni
Učka pokraj mora.

Ona je sirota
nabjednija sada,
zarobljena tužna,
puna teškog jada.

Iz njezina luga
odletješe ptice,
ne čuje se pjesma
mlade pastirice.
Neveseli idu
po polju ratari.

Ne pjevaju zorom
po moru mornari.
Gradove i sela
pritisnuta strava . . .

U njezinu krilu
crna neman spava.

Sve to Učka gleda
pa je jecaj guši,
potok suza teče
nikad da presuši
Kad ćeš Učko moja
preboliti muke,
bratu Velebitu
pružit obe ruke.

Gabrijel Cvitas

Groždja, mnogo groždja!

ešto ću vam danas reći, što će biti od velike koristi za vaše zdravlje.

Rujan i listopad dva su mjeseca u kojima nam majka zemlja najširokogrudnije pruža sva svoja bogatstva, sve svoje najbolje plodove, koje je cijelog ljeta za nas pripremala. Jedan od najizvrsnijih i najtečnijih plodova zemljinih je bez sumnje groždje i onaj slatki sok u njemu, koga mnogi nazivaju zemljinim mlijekom. I pravom! Jer sok od groždja toliko je hraniv, a ujedno i tako lako probavljiv i za najnježniji dječji želudac, kao što je hranivo i probavljivo ma koje životinjsko mlijeko.

Zato se djeci, a navlastito dječacima, osobito preporuča, da u ovim mjesecima jedu što više groždja. Njihovo je tijelo u razvitku i treba mnogo sladora za ojačanje živaca, mnogo vitamina za općenito ojačanje, fosfora i vapna za učvršćenje kostiju, kiselina i soli, da krv bude rumenija i punija i tisuću drugih tijelu neophodno potrebitih tvari, koje će pospješiti optok krvi, dobru probavu, uredno ispražnjivanje želuca i crijeva i uopće pridonijeti, da tijelo bude jako, otporno, zdravo i čvrsto.

A eto groždje je onaj blagoslovljeni lijek, koji nam u svakom svom zrnu u punom obilju daje sve te tvari: i šećera i lecitina i vitamina i fosfora i vapna i željeza i pektina i kako li se sve ne zovu liječničkim imenom te blagodati zdravija.

Jedite stoga, djeco, u ovim mjesecima mnogo groždja. Ali kako svagdje vrijedi pravilo, da bez reda ne može ništa uspjeti, tako vrijedi i u ovom slučaju. Ne smije se želudac jedanput prenatrpati ogromnom količinom, a drugi puta uzeti samo nekoliko zrna. Djeca do 4 godine smiju pojesti dnevno u četiri obroka, ukupno do 300 grama. Djeca od 4. do 8 godina mogu pojesti svakog dana, također u četiri obroka, ukupno pola kile, ali redovito svakog dana. Djeca starija od 8 godina mogu pojesti i više, ali nikad previše odjednom, nego uvijek u odredjenim obrocima. Najbolje je da se jede groždje iza svakog jela, dakle ujutro, o podne, popodne i uveče.

Tko može neka jede groždje izravno u vinogradu t. j. na slobodnom zraku pod zrakama sunčanim, jer su sunce i čisti zrak najbolji lijekovi. Grozd se opere u čistoj vodi, najbolje tekućici, ali oprezno i ne smije ga se previše ispirati, da voda ne odnese mnoge hranive tvari, koje su okupljene na lupinci.

Lupinku od groždja dobro sažvakajte, da istisnete iz nje sav sok, a zatim ju ispljunite. Ako vam se naime nakupi u želucu mnogo lupinka želudac će ih malo teže probaviti. To ne znači međjutim, da se je dogodila velika nesreća, ako vam se je zaletila u želudac i kakova lupinka. Želudac će ju bez poteškoća probaviti.

Najbolje je da jedete samo bijelo groždje.

Iza svakog obroka isperite usta vodom.

Jedite tako kroz 8 do 10 sedmica svakog dana u redovitim obrocima jednaku količinu groždja, pa ćete vidjeti, kako ćete se nakon toga osjećati kao preporodjeni, zdravi, snažni i krepki.

Jedino se preporuča, da se kroz to vrijeme ne jede mekog sira, slatkiša, kiselih salata ni pečenog mesa.

Dr. A.

Igre brojevima

Zamislite broj od jedne znamenke!

Pribrojite mu 11!

Pomnožite taj zbroj sa 2!

Od umnoška odbijte 20!

Ostatak pomnožite sa 5!

Od toga umnoška odbijte broj, koji ste prviput zamislili, ali pomnožen sa 10!

Ostalo Vam je 10.

Nijesam li pogodilo?

A sada još jedan primjer!

Uzmite dva broja svaki od tri znamenke (Na pr. 871 i 226). Napišite ih jedan do drugoga tako da nastane jedan broj od šest znamenki (dakle 871.226).

Sada napišite taj broj okrenuto tako, da onaj broj, koji je sada bio otraga dodje sprijeda (dakle 226.871).

Manji broj odbijte od većega (dakle: 871.226.

— 226.871)

Ostatak, koji vam je ostao t. j. 644.355 razdijelite sa brojem koji vam je ostao, kada ste odbili prvo zamišljeni troznamenasti manji broj od većega. (U ovom slučaju dakle 871

— 226

645)

Dakle 644.355 : 645 = 999

Koje god brojeve zamislili, ako ovako postupate biti će vam konačni rezultat uvijek isti t. j. 999.

Zagonetna brojka

Učenik Branko rekao je drugovima: »Drugovi, ja sam na onom papiru tamo u kutu napisao jedan broj. Papir sam okrenuo tako da nitko ne može znati kakav je to broj. Ja bih htio znati, tko će od vas pogoditi koji je to broj.

Neka svaki od vas napiše godinu kada se rodio!

Pod nju napišite godinu kada ste počeli ići u školu!

Ispod toga napišite koliko vam je sada godina!

Zatim potpišite, koliko godina polazite u školu!

Zbrojite ove četiri brojke i recite mi, koliko ste dobili.

Opće iznenadjenje. Svatko, tko je dobro zbrajao dobio je konačni zbroj 3870.

I zaista to je bio broj, koji je Branko napisao na cedulji već unaprijed.

Mnogi su htjeli znati, kako je Branko mogao znati, koji će broj njima na koncu izaći.

Vrlo lako. Godinu u kojoj živimo pomnožio je sa 2 Dakle $1935 \times 2 = 3870$.

Pokušajte, cijeli razred, i svi ćete dobiti isto.

Pa zar je moguće da su još živi?

Tko? Jožič i Klok?

Kako ne bi bili živi?! I čili su i zdravi i spremni još uvijek na svaku vragoliju. Još se uvijek klatare uz abesinsku granicu, a abesinski ih urođenici neobično vole, jer su im do sada iskazali već nebrojene usluge. Vijesti o njihovim majstorijama i junačkim podvizima doprle su čak i u samu Adis Abebu do ušiju Negus Negestia Haile Selassia I. velikog abesinskog cara, koji je čak izdao naređenje svim svojim podređenim poglavicama, da imaju Kloka i Jožića štititi i ići im u svetu na ruku . . .

No zato ih Talijani dvostruko mrze. General Braghapiene obećao je 10.000 lira onome, tko ih žive ili mrtve uhvati. Do sada bez uspjeha, jer čini se da ove naše mlade junake, zanosne borce za pravdu i slobodu, čuva sam Bog, u koliko ih njihova vanredna lukavost ne bi očuvala . . .

Ovih dana su se i opet iskazali.

Skitali se tako oni uz muljevite obale rijeke Marebe, baš uz granicu talijanske kolonije Eritreje, sokolovim očima promatrajući kretanja talijanskih četa. Klok je bio više na drvu, nego na zemlji. Svakog bi se časa uspeo na visoko kakvo stablo, da vidi što se preko granice zbiva. Lunjajući tako, bistro oko majmunovo opazi najednom u daljini dugački čamac i u njemu dvadesetak crnaca. Nekoliko oboružanih Talijana, pazilo je na njih a drugi su veslali svom snagom prema protivnoj obali.

Klok izbací jedan krik i pokaza šapom na dugačku crna črtu koja je klizila po rijeci. Jožič je razumio da ga Klok na nešto upozorava, u jednom se trenu nade uz njega na stablu i stade pozorno gledati.

— Aha! Tu li ste lije jedne! Crne robove hvataju, lupeži jedni, da ih odvedu u svoje rudnike u Somaliju. A onda će u Evropi dokazivati, kako oni hoće da Abesiniju »civiliziraju«, da ukinu ropstvo. Ha! Znamo mi što znači njihova kultura, njihova »civilizacija«. Iskusi'la su je gorko na svojoj koži naša braća u Istri. Ali čekajte, lopovi jedni, ne ćemo tako! reče Jožič i stane razmišljati, kako bi otimaće spriječio u njihovu prljavu poslu.

— Ha! Tu smo! Što ono viri iz vode tamo u daljini? Nije li ono gubica vodenog konja, strašne zvijeri, ako ju se razdraži.

Kloku nije potrebno ništa tumačiti i objašnjavati. On je toliko bistar i razuman majmun, da već iz očiju Jožićevih čita, što on misli. Nije to uostalom, nikakvo čudo. Ta dosta su dugo zajedno, dosta su majstorija i vragolija skupa izveli.

I u trenu on je znao što Jožić misli i što od njega očekuje. U dva skoka došuljao se nevidljiv, do mjesta gdje je vodenj konj mućkao po mulju. Jožić dojuri neopazice za njim. Popeli su se na stablo baš nad konjem i ni ne pisnuvši, čekali dok se približio čamac s lovcima robova.

A zatim: hop! Majstorska akrobacija! Jožić pograbi Kloka za rep i spusti ga do samog vodenog konja. Klok pak uhvati za rep vodenog konja i tako ga žestoko uštupne, da je zvijer od boli upravo pobijesnila. Zakrvavljenih očiju, ričući od muke dipne konj iz mulja, pa opaziv u blizini čamac svom se snagom baci na njega, misleći da su ga ljudi iz čamca napali. Za čas je čamac bio sav u treskama. Cruci, koji su se u njemu nalazili bili su vješti plivčci pa kako su k tome bili goli, u tili su se čas dočepali obale. No zato su Talijani grdno nastradali. Odjeveni, oboružani i s teškim čizmama na nogama stali su se daviti u vodi i mulju.

Imali su još i sreću, da ih nije zvijer rastrgala, nego je odjurila, poplašena, kroz grmlje i šikarje duboko u unutrašnjost bližnje prašume.

Ma da su samog nečastivog ugledali, ne bi se bili Talijani više preplašili, nego kad su ugledali Jožića s njegovim majmunom.

— Aiuto, maledetta scimmia! — vikali su grgljajući blatnu vodu.

— Ništa aiuto — odvrati Jožić — Puške amo i naboje. — Hvataj ih Klok. — Abesincima su puške veoma potrebne, a i naboji također. Ni jedna kugla ne smije propasti. — A vas, lupeži jedni, poslat ćemo malo u Aduu. Tamo ima nekoliko izvrsnih operatera, koji će vas naučiti pameti.

— Nego, Klok, druže — obrati se Jožić Klok — bilo bi dobro da ih ti malo prije toga izmasiraš po ledima i ispod leda.

Klok u nije trebalo dvaput reći. Nakon što je pokupio puške i naboje, pograbi najprije za vrat jednoga i majmunskom ga svojom šapom opali ispod leda nekoliko puta tako žestoko, da su mu pukle na koži crvene masnice, debele ko kranjske kobasice. Pa drugoga, pa trećega, pa četvrtoga, da su vriskali ko ljudi.

— Tako, Klok, tako, valja ih malo opametiti. A sada u Aduu s njima!

Zajedno s oslobođenim crncima i sa zarobljenim Talijanima krenuše prema Adui.

Ne trebamo pripovijedati, kako ih je abesinski poglavica u Adui veselo dočekao i čestitao im na tom najnovijem junačkom pothvatu. Uopće danas su Klok i Jožić u čitavoj Abesiniji najomiljelije ličnosti . . .

Abesinija

Abesinija je zemlja, o kojoj se danas mnogo govori i piše. Nije to malena država. Četiri je puta veća nego Italija, ali imade samo 10 do 12 milijuna stanovnika. Sasvim točno se ne može znati, jer je tamo nemoguće bilo obaviti popis pučanstva. Veoma je gorovita. Lanac visokih planina okružuje ju sa svih strana, a neki vrhunci dosežu čak do 4800 metara. Svuda naokolo okružena je pješćanom ili kamenom pustinjom. Abesinci svoju zemlju zovu Habeš. Podneblje je veoma raznoliko. U nizinama je vrućina upravo nesnosna, danju do 40° a noću 20° Celzija. U srednje visokim krajevima poprečna toplina iznosi 16° C, a u planinama 7°.

U planinskim krajevima vladaju skoro uvijek ledene bure, koje Evropljani ne mogu podnijeti, pa obole redovito od raznih plućnih bolesti i katara. Abesinci su pak na sve to naučeni i njima ništa ne smeta ni studen ni vrućina. Hodaju bosonogi, a koža im je na potplatima debela ko u krokodila, pa ne trebaja nikakvih cipela. Abesinija je veoma plodna i bogata zemlja. Kava, masline i sve moguće veće i bilje raste bujno. U toplim krajevima imade mnoštvo prašuma, u koje nije ljudska noga nikad stupila. U njima žive slonovi, žirafe, antilope, nosorozi, vodeni konji, hijene, lavovi. Abesinija je jedina zemlja u Africi, koja je samostalna. Graniči s engleskim, i talijanskim kolonijama. Glavni grad Abesinije je Adis Abeba. Leži 2550 m visoko, nasred države.

Talijani su odlučili, da je osvoje i podvrgnu pod svoju vlast. Spremaju se da navale na nju sa sjevera iz svoje kolonije Eritreje, preko Adue do jezera Tsana, kojim protiče rijeka Nil, te s juga iz svoje kolonije Somalije.

Engleska je uznemirena, jer ako Italija osvoji Abesiniju, zagospodarit će izvorima Nila i jezerom Tsana, a o vodama Nilovim ovisi sav život u Egiptu. Tko je gospodar jezera Tsana onaj odlučuje o životu, plodnosti i cjelokupnom prirodu egipatske zemlje. A Egipat je pod pokroviteljstvom Engleske.

Abesiniji je na čelu car, koji se naziva Negus Negesti što znači kralj kraljeva, a ime mu je Haile Selassie I. Njega straži 8500 najbiranijih romaka. Svi su vojnici njegove straže bosnogi. Zbog toga se mogu penjati po liticama i vrletima kao majmuni.

Sav svijet napeto čeka, kako će završiti nejednaki rat što ga je zametnula Italija s Abesinijom.

Dječje novine

Što se događa u svijetu

Belgijska kraljica Astrid poginula je prigodom automobilske nesreće. U četvrtak, dne 29. kolovoza prije podne izveo se je iz Luzerna u Švicarskoj u svom autu grof de Rhyt. Bio je to zapravo belgijski kralj Leopold III. Poznato je naime, da kraljevi, kada putuju izvan svoje države uzmu bilo kakvo građansko ime, da ih se ne bi prepoznalo. Inače bi ih ljudi svagdje dočekivali s velikim slavljem, a to, kad čovjek želi da se odmori i mirno putuje, nije nimalo ugodno.

Tako je i belgijski kralj Leopold III. ove godine putovao po Švicarskoj zajedno sa kraljicom Astrid pod imenom grof de Rhyt.

U kraljevskom automobilu sjedili su samo kralj, kraljica i jedan pratilac. Kralj je sam upravljao autom vozeći uz jezero. Na jednom zavoju dogodila se nesreća. Auto je u jednom trenu skrenuo s cesta i prebacio se, a kralj i kraljica bili su izbačeni u velikom luku iz auta. Kraljica Astrid ostala je na mjestu mrtva. Kralj i pratilac samo su lako ranjani.

To je u kratkom vremenu već druga nesreća, koja se dogodila u belgijskoj kraljevskoj kući. Lani je poginuo Leopoldov otac Albert I. srušivši se s jedne klisure.

I nekoliko aeroplanskih nesreća dogodilo se u zadnje vrijeme. U Alpama srušio se nizozemski putnički aeroplan. Zatekla ga velika bura i sniježna vijavica i tresnula njime o zemlju.

Talijanski ministar poljoprivrede Razza letio je aeroplanom iz Italije preko Kaira u talijansku koloniju Eritreju. Aeroplan se srušio i drugi dan našli su samo njegove ostatke. Četiri člana posade, ministar, njegov tajnik i pratilac svi su bili mrtvi.

U Kini i Japanu bile su velike poplave. Naročito je u Kini potop bio strašan. Preko 5 milijuna ljudi ostalo je bez krova nad glavom.

Početak kolovoza bile su i u Italiji velike bure, prolomi oblaka i poplave. Dan prije Velike Gospe nastao je prolom oblaka i u nekim našim krajevima. U okolici Zagreba bio je na nekim mjestima pravi orkan, koji je čak i kuće rušio.

Italija i Abesinija još su uvijek u ratnom stanju Italija neprestano šalje nove čete na abesinsku granicu. Već je dolje preko četvrt milijuna talijanskih vojnika, najmodernije naoružanih i opremljenih. Rat je neizbježiv. Mala Abesinija odlučila je da brani svoju zemlju do zadnje kaplje krvi.

Dajte mi da četiri godine podučajem djecu i sjeme koje zasijem ne će se nikada zatrti.

Čuvstva tko nema za narod i zemlju naroda svoga, ne zna na zemlji za slast, koja nadilazi sve.

Što vrijedi lijepa riječ

Sardanapal, moćni asirski kralj, bio je jednog jutra neobično uznemiren. Usnio je ružan san, pa zapovjedi dvorskim zvjezdoznancima, da mu ga rastumače. Svi se mudraci skupe pred kraljem, da mu objasne san. Među njima bijaše i jedan vrlo mladi učenjak, koji se volio isticati svojim znanjem i učenošću.

— Ružan sam san snivao — reče veliki kralj — i želim, da mi ga točno objasnite. Sanjao sam, da su mi ispali svi zubi.

Mudraci i tumači sna znali su vrlo dobro, što san znači, i da mu značenje nije povoljno, ali se nitko nije usudio da to kaže kralju. I razmišljali su, kako bi to nepovoljno značenje mogli što ljepšim riječima opisati.

Onaj najmladji učenjak, koji se običavao držati kao da je svu mudrost ovoga svijeta pozobao, važno se isprsi i reče prvi:

— Svijetli kralju! Stvar je vrlo laka. San kaže, da će svi Tvoji rođjaci i pomoćnici poginuti još za Tvojeg života.

Basrdi se kralj, jer je veoma ljubio svoje rođjake i prijatelje, pa čuvši takovo nepovoljno tumačenje, zapovjedi, da bace mladoga mudraca u tamnicu.

Nato se kralj obrati drugim mudracima, da čuje njihovo mišljenje. Izidje stari jedan svećenik i lagano se naklonivši reče kralju:

— Veličanstvo! Neka se raduju i vesele svi tvoji vjerni podanici, jer san je veoma povoljan. On kazuje, da ćeš ti živjeti i kraljevati nad svojim narodima nebrojeni niz godina i da ćeš preživjeti sve svoje znance i prijatelje.

Sardanapal bio je uvelike obradovan tim proročanstvom i zapovjedi da se starog mudraca bogato nagradi. Imenovao ga je čak i svojim prvim doglavnikom.

A ipak, oba su tumačenja, bila sasvim ista. Samo što je mudri ovaj starac znao isto značenje izreći mnogo ljepšim riječima, nego li onaj golobradi i naduveni mladač.

NADMUDRIVANJA.

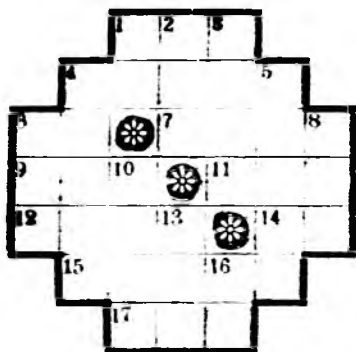
(Odgovori na šaljiva pitanja sa str. 5)

1. Kad je lada na kraju.
2. Smrtnu kosu.
3. Buha.
4. Cipela.
5. Krumpir.
5. Puž, jer nosi na ledima svoju kuću.
7. Da se njome pokriva.
8. Samo jedno i to ne cijelo. Iza prvog zalogaja već ne jedeš na tašte.
9. U moru ima najviše mokroga kamenja.
10. Zdjela.

ZAGONETKE I ODGONETKE

ZAGONETKE

1. Križaljka (A. F., Zagreb)

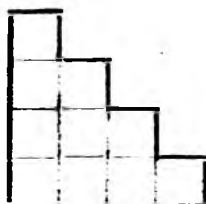

Vodoravno: 1. konjski hod, 4. pravi se nogom, 6. pokazna zamjenica, 7. mjera za papir, 8. majčina sestra (bez prvog slova), 11. otac (slovenski), 12. piće (porijetlom iz Arabije), 14. igraća karta, 15. liječnik kirurg, 17. boj.

Okomito: 1. upitna zamjenica, 2. papiga, 3. žensko lice iz biblije, 4. dio grada, 5. vrst prehlade organa za disanje, 6. apetit, 8. konjski hod, 9. divlji narod, koji bijaše pokorio Slavene, 13. žensko ime, 16. konj.

STEPENICE

Ljerka Hajdić, Kostajnica

Samoglasnik
Prijedlog
Žensko ime
Pogreška

vodoravno i okomito iste

LOGOGRIF

Džunglom luta svud se skita	Ova rijeka teče tamo
Mori, riče, okom mjeri,	Gdje stanuju ljudi oni,
Svakog stvora on napada	Što sviraju mandoline
Snagu mjeri s carom svjeri	Gdje se troše — makaroni.
Amo kupče, amo hodi	
Izbor velik roba fina,	
Iz tekstilne je fabrike	
Došla je iz — Varaždina!	

Aleksandar Radanović

2. Rebus

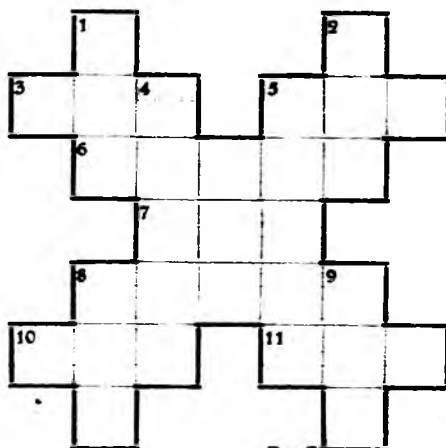
(A. F., Zagreb)

% i 100 m² — 5 100 m² — razblo je — B 100² o 100 cm —

8) KRIŽALJKA
(Boris Petek, Tivat)

Vodoravno: 3 vrtlog, 5 proizvod pčele, 6 grad u Dravskoj banovini (važna željezn. stanica na granici), 7 konac, 8 ljetnikovac (dvorac), 10 proizvod iz mlijeka, 11 nije slobodan.

Okomito: 1 stari perzijski kralj, 2 apetit, 4 liječi rane, 5 mjera za duljinu, 8 bedem, 9 ptica pjevice.

3. Jednadžba
(A. F., Zagreb)

A = veznik
B = glavar banovine
C = veznik
D = lična zamjenica
A + B + C + D = država koja
graniči s Jugoslavijom.

4. Skrivačica
(Ivan Curl, Delnice)

Dobro došli mili gosti
Oni su šakama navalili na nas
Ne može preko praga
Novi gradski načelnik
U ovim se rečenicama kriju
imena raznih gradovi i gradića.

5. Šarada
(Ivan Curl, Delnice)

Ja sam rijeka sred Rusije
Pogodit me teško nije
Kad izbaciš prvo slovo
Lijepo ime se ne krije.

Zvjerka divlja to je neka
Čak sa juga sa daleka
Jedno slovo dodaj k tome
Iz vulkana teče bome

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 50-51. Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeva ulica 22a.